Полякова О, Полякова О. ПОБУДОВА ДОВІРЛИВОГО ДІАЛОГУ МІЖ УЧИТЕЛЕМ І БАТЬКАМИ: ВІД ФОРМАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ ДО РЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

- вересня 26, 2026

Полякова Олена,

Полякова Ольга

м. Київ

ПОБУДОВА ДОВІРЛИВОГО ДІАЛОГУ МІЖ УЧИТЕЛЕМ І БАТЬКАМИ: ВІД ФОРМАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ ДО РЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Анотація. У тезах розкрито актуальність розбудови партнерських взаємин між педагогами та батьками в умовах Нової української школи крізь призму концепції адаптивної педагогіки та спадщини Василя Сухомлинського. Проаналізовано шляхи трансформації формального спілкування у суб'єкт-суб'єктну взаємодію, спрямовану на забезпечення психоемоційного комфорту дитини. Визначено роль цифрової етики та інтерактивних форм співпраці у формуванні спільної відповідальності за розвиток особистості.

Ключові слова: адаптивна педагогіка, Василь Сухомлинський, Нова українська школа, педагогіка партнерства, довірливий діалог, взаємодія з батьками.

Abstract. The article examines the relevance of developing partnership-based relationships between teachers and parents in the context of the New Ukrainian School through the lens of adaptive pedagogy and the pedagogical legacy of Vasyl Sukhomlynsky. The ways of transforming formal communication into subject-to-subject interaction aimed at ensuring children's psychological and emotional well-being are analyzed. Particular attention is given to the role of digital ethics and interactive forms of collaboration in fostering shared responsibility for the child's personal development.

Keywords: adaptive pedagogy, Vasyl Sukhomlynsky, New Ukrainian School, pedagogy of partnership, trusting dialogue, parent–teacher collaboration.

Вступ. Сучасний етап реформування системи загальної середньої освіти в Україні, пов'язаний із реалізацією концептуальних засад Нової української школи (НУШ), вимагає глибокого переосмислення традиційних моделей

взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу [1]. Одним із ключових векторів освітньої трансформації є педагогіка партнерства, що передбачає перехід від авторитарно-інструктивних взаємин до рівноправного співробітництва, спільної відповідальності, взаємоповаги та довіри між учителем, учнем і батьками [4, с. 248].

Методологічним підґрунтям для розбудови такого партнерства є багата вітчизняна педагогічна спадщина, зокрема ідеї видатного педагога-гуманіста Василя Олександровича Сухомлинського.

В. Сухомлинський неодноразово наголошував на тому, що школа та сім'я є двома основними інституціями, без тісної єдності та взаєморозуміння яких неможливе гармонійне виховання дитини [2, с. 42].

В умовах сьогодення, що характеризуються високою динамічністю соціальних процесів, цифровізацією та постійними безпековими викликами, особливої актуальності набуває адаптивна педагогіка — концепція, що розглядає освітнє середовище як динамічну систему, здатну гнучко реагувати на індивідуальні потреби кожної дитини та запити сучасної сім'ї, зокрема в умовах кризових і воєнних обставин [4, с. 250]. Особливої уваги вона набуває сьогодні, коли вимушене переміщення, психологічна травматизація батьків і дітей внаслідок повномасштабного вторгнення суттєво ускладнюють побудову стабільного довірливого діалогу між школою та родиною [5]. За таких обставин партнерська взаємодія набуває не лише педагогічного, а й психосоціального значення, оскільки має сприяти відчуттю стабільності, підтримки та безпеки дитини. Проте практична реалізація положень адаптивної педагогіки та педагогіки партнерства ускладнюється збереженням стереотипних моделей формального (бюрократизованого, оціночно-звітного) спілкування.

Актуальність проблеми посилюється сучасними змінами в організації освітнього процесу, зокрема поширенням дистанційного та змішаного навчання, активним використанням цифрових технологій та необхідністю підтримувати взаємодію школи й родини в умовах нестабільності. Це зумовлює потребу в переосмисленні традиційних моделей співпраці та переході до гнучких форм партнерства.

Мета дослідження — обґрунтувати теоретико-методичні засади та практичні шляхи трансформації взаємодії між учителем і батьками здобувачів освіти від формального спілкування до реального довірливого партнерства в контексті реалізації ідей адаптивної педагогіки В. Сухомлинського та концепції НУШ [1; 3].

Виклад основного матеріалу. Формальне спілкування, яке тривалий час залишалося панівним у вітчизняній шкільній практиці, будувалося на засадах суб'єкт-об'єктного підходу. У цій системі взаємин учитель виступав у ролі єдиного носія контролюючої та оцінювальної функції, а батьки — у ролі

пасивних виконавців вказівок або адресатів негативної інформації про навчальні досягнення та поведінку дитини [4, с. 251]. Традиційні батьківські збори мали переважно монологічний характер, що створювало комунікативні бар'єри, викликало захисну реакцію з боку батьків та формувало взаємну недовіру.

На противагу цьому, адаптивна педагогіка, спираючись на гуманістичні орієнтири В. Сухомлинського, розглядає сім'ю як первинний осередок формування особистості та головного партнера школи. В. Сухомлинський зазначав: «Сім'я — це те первинне середовище, де людина повинна вчитися робити добро» [2, с. 115]. Педагог переконував, що глибоке вивчення умов життя дитини, взаємин у родині, її радощів і тривог є обов'язковою передумовою успішного навчання [3, с. 84].

У вимірах Нової української школи побудова довірливого діалогу вимагає комплексної перебудови системи комунікацій за кількома визначальними напрямами:

1. **Гуманізація та персоналізація взаємодії.** Адаптивний підхід передбачає недопущення публічного обговорення індивідуальних освітніх результатів, особистих обставин чи поведінки окремої дитини без згоди та участі її батьків. Усі питання, що стосуються індивідуального поступу учня, мають вирішуватися виключно під час приватних індивідуальних консультацій [2, с. 120]. Це створює атмосферу безпеки та конфіденційності, що є базовою умовою довіри.

2. **Впровадження інтерактивних та адаптивних форм співпраці.** Замість стандартних зборів-звітів доцільно впроваджувати діалогові майданчики, батьківські тренінги, круглі столи, «батьківські вітальні», майстер-класи та спільні соціально-гуманітарні проєкти [4, с. 253]. Такі формати сприяють створенню рівноправного простору для обговорення актуальних проблем виховання, формують спільне бачення цінностей та дозволяють батькам відчути себе рівноправними учасниками освітньої спільноти [1].

3. **Нормування та культура цифрової комунікації.** Сучасний освітній процес неможливо уявити без цифрових інструментів (месенджери, електронні журнали, освітні платформи). Проте нечітка регламентація віртуальної взаємодії часто призводить до емоційних конфліктів та порушення особистих кордонів педагога. Адаптивна педагогіка передбачає створення узгоджених між учителем і батьками правил цифрового етикету (узгоджений час для спілкування, правила ведення групових чатів, культура формулювання питань), що сприяє зниженню рівня стресу для обох сторін.

4. **Забезпечення спільної відповідальності за психоемоційний добробут.** В умовах Нової української школи предметом обговорення між учителем і батьками має бути не лише навчальна результативність, а й рівень адаптації дитини, її психоемоційний стан, рівень тривожності та динаміка особистісного розвитку [3, с. 142]. Довірливий діалог дозволяє вчасно виявляти труднощі та коригувати освітню траєкторію дитини відповідно до її потреб.

Висновки. Науково-педагогічна спадщина Василя Сухомлинського та сучасні принципи адаптивної педагогіки слугують міцним фундаментом для реалізації педагогіки партнерства в Новій українській школі [1; 2]. Перехід від формального спілкування до довірливого партнерського діалогу є важливою передумовою створення психологічно безпечного, підтримувального та адаптивного освітнього середовища, особливо в умовах воєнних викликів.

Ефективна взаємодія між учителем і батьками на засадах паритетності, взаємоповаги, конфіденційності та цифрової етики дозволяє об'єднати зусилля школи та родини задля гармонійного розвитку особистості дитини, її успішної соціалізації та самореалізації [4, с. 255].

Список використаних джерел

1. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення: 07.09.2026).
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1988. 272 с.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ : Радянська школа, 1988. 304 с.
4. Ярошинська О. О. Педагогіка партнерства як основа взаємодії суб'єктів освітнього процесу в Новій українській школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 8 (92). С. 245–256.
5. Бондар Н. И., Русол Т. М. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах війни: взаємодія школи і родини. *Український психологічний журнал*. 2023. № 2 (61). С. 112–124.